

Tuija Kirkinen

Hiljaisen tiedon jakamisesta

Olen iloinen saadessani lähestyä teitä, hyvät Muinaistutkijan lukijat, lehden uutena päätoimittajana. Sanna Lipkin jatkaa edelleen päätoimittajana, ja yhdessä toimituskunnan kanssa tavoitteenamme on tehdä merkityksellistä, keskustelua herättävää ja ajankohtaista julkaisua arkeologiaan eri tavoin sidoksissa oleville lukijoille. Samalla kiitämme kaikki Tiina Värettä hänen osuudestaan lehden luotsaamisessa, on hienoa, että hän jatkaa lehdessä muun muassa podcasteja kehittäen. Varmasti saamme myös jatkossa lukea hänen matkaraporttejaan, jotka kuuluvatkin Muinaistutkijan suosituimpiin sisältöihin.

Tämä on itse asiassa paluuni Muinaistutkijan pariin sitten 1990-luvun (huh!), jolloin vastasin muutaman vuoden ajan lehden taitosta ja ulkoasun suunnittelusta Petri Halisen toimiessa päätoimittajana. Paljon on muuttunut sitten vuosikymmenten kuluessa, muun muassa se, että artikkelit käsitellään journal.fi-palvelussa submittauksesta tuotantoon asti. Paperilehdestä on luovuttu ja hyvä niin, lehdet tavoittavat nyt laajemman lukijakunnan. Ydin, eli kirjoitusten hankinta ja toimittaminen, on kuitenkin pysynyt samana.

Kun asioista on perspektiiviä vuosikymmenten ajalta, antaa se hyvän pohjan miettiä hiljaisen tiedon olemusta ja tiedon siirtämistä eteenpäin. Tähän aiheeseen on upeasti herätty Suomen Muinaismuistoyhdistyksessä, joka jatkaa paljon kiitosta saanutta mentorointiohjelmaansa syksyllä 2025. Tämän toiminnan kuulumisia esitellään SMY:n vuosikokouksessa 7.5.2025.

Hiljaista tietoa voidaan ja sitä pitää jakaa myös arkisesti osana jokapäiväisiä kohtaamisia. Erityisen arvokasta se on vastikään työelämään siirtyneille ja siirtyville, ja se voi käsitellä organisaation työskentelykulttuuria, tapoja ja arvoja. Kyse on yhteisön muistitiedon välittämisestä. Vastavuoroisesti näissä keskusteluissa syntyy totuttujen tapojen uudelleen arviointia ja kyseenalaistamista, mitä toimintaa sisältäpäin katsottaessa ei ehkä tule huomanneeksi. Vanhojen rakenteiden ja toimintatapojen uudistaminen on erityisen tärkeää tasavertaisuuteen ja eettisyyteen liittyvissä kysymyksissä, jotka ovat olleet keskeisellä sijalla Suo-

men arkeologisen seuran viime vuosien toiminnassa. Tästä voit lukea lisää SARKS:n www-sivuilta osoitteesta <http://www.sarks.fi/arkisto.html>.

Hiljainen tieto voi olla luonteeltaan vaikeasti ilmaistavaa ja sen jakaminen edellyttää aikaa kohtaamisille. Tästä syystä vauhdin hidastaminen voi olla kestävä valinta paitsi itselle, myös muille. Itse olen useasti palannut liki kymmenen vuotta sitten lahjaksi saamaani teokseen *The slow professor. Challenging the culture of speed in the academy* (Berg, M. & Seeber, B. 2016), tosin heikolla menestyksellä.

Muinaistutkija on Suomen merkittävin suomeksi ja ruotsiksi julkaiseva arkeologian alan lehti. Tässä numerossa saamme lukea muun muassa Tiina Borgmanin holokaustin arkeologiaa käsittelevän, gradunsa (HY) pohjalta laatiman artikkelin. Tiinan gradu olikin ainut, joka valmistui Helsingin yliopistossa vuonna 2024. Muissa artikkeleissa saamme lukea muun muassa toisen maailmansodan lentokentistä konfliktiarkeologian näkökulmasta, kevään juhlasta aineettomana kulttuuriperintönä sekä Ravattulan Ristimäen nutturakampauksesta. Ja monesta muusta kiehtovasta aiheesta.

Kotimaisen tiedekentän ja tieteen kielen kannalta on tärkeää julkaista paitsi kansainvälisillä foorumeilla myös kotimaisilla kielillä. Kannustankin sinua, hyvä lukija, harkitsemaan artikkelisi julkaisemista Muinaistutkijassa.

Tuija Kirkinen

Kring delandet av tyst kunskap

Det är ett nöje att få närma mig er, Muinaistutkijas kära läsare, i egen-skap av tidningens nya huvudredaktör. Sanna Lipkin fortsätter även som huvudredaktör, och tillsammans med redaktionen är vårt mål att publicera en tidning som är betydelsefull, aktuell och väcker diskussion, för en läsarkrets som är på olika vis bunden till arkeologin. Vi tackar samtidigt Tiina Väre för hennes kontribution i lotsandet av tidningen, och det är fint att hon fortsätter på tidningen, bland annat genom att utveckla vår podd. Sannolikt får vi även i framtiden njuta av hennes reseberättelser som hört till Muinaistutkijas mest populära innehåll.

Det här är i själva verket mitt återvändande till Muinaistutkija, sedan 1990-talet (pust!), då jag under ett par år ansvarade för tidningens layout, och planeringen av dess utseende, medan Petri Halinen fungerade som huvudredaktör. Mycket har ändrat under årtiondena, bland annat det faktum att artiklarna nu hanteras i journal.fi-servicen från det att de lämnas till oss, till att de publiceras. Vi har lämnat papperstidningarna bakom oss, vilken är en positiv sak, i och med att tidningen nu når en bredare läsarkrets. Kärnan, det vill säga införskaffandet av texter, och det medföljande redaktörsarbetet, är dock desamma.

Det att man fått perspektiv på saker och ting under årtiondenas gång ger en bra förutsättning att reflektera kring tyst kunskap; dess natur, och hur den sprids. Detta har man noterat på ett lovligt sätt inom Finska Fornminnesföreningen som fortsätter sitt flera gånger tackade mentorprogram på hösten 2025. Nyheter från denna verksamhet presenteras på Finska Fornminnesföreningens årsmöte 7.5.2025.

Det är både möjligt och önskvärt att dela med sig av tyst kunskap även i kontexten av vardagliga möten. Detta är särskilt värdefullt för sådana som precis övergått, eller övergår till arbetslivet, och det kan till exempel röra organisationens arbetskultur, vanor och värderingar. Det handlar om förmedlandet av informationen samlad i gemenskapens minne. Samtidigt resulterar sådana diskussioner i att införlivade vanor bedöms och ifrågasätts, vilket inte nödvändigtvis händer då verksamheten betraktas från insidan utåt. Förnyandet av gamla strukturer och

sätt att göra saker är särskilt viktigt i kontexten av frågor rörande jämlikhet och etik, vilket har varit ett centralt tema i Arkeologiska Sällskapet i Finlands verksamhet under de senaste åren. Du kan läsa mer på sällskapetets webbsidor på den här adressen: <http://www.sarks.fi/arkisto.html>.

Tyst kunskap kan till sin natur vara svår att uttrycka, och delandet av den kräver tid för interaktioner. Av den orsaken kan ett sänkande av hastigheten vara ett hållbart val inte bara för en själv, utan även andra. Jag har själv ofta återvänt till verket jag fick i gåva för nästan tio år sedan, *The slow professor. Challenging the culture of speed in the academy* (Berg, M. & Seeber, B. 2016), dock utan större framgång.

Muinaistutkija är den mest betydande publikation inom arkeologibranschen som ges ut i Finland på finska och svenska. I det här numret får vi bland annat läsa Tiina Borgmans artikel rörande förintelsens arkeologi, utvecklad med grund i hennes magisteravhandling (HU). Tiinas avhandling var även den enda som skrevs färdigt på Helsingfors Universitet år 2024. I de andra artiklarna får vi bland annat läsa om andra världskrigets flygplatser ur perspektivet av konfliktarkeologi, om vårfesten som immateriellt kulturarv samt om Ravattulas knutfrisyrer, och många andra spännande ämnen. Det är viktigt för den finländska forskningsarenan att publicera inte bara inom internationella forum, utan även på de inhemska språken. Därför sporrar jag även dig, kära läsare, att överväga att publicera din artikel i Muinaistutkija.